



ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 10 του Απριλίου 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: Οδός Οικονόμου αριθ 4 — ΑΡΙΘ. 143

ΚΟΜΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Κάπου διαβάσαμε αυτές τις μέρες πως ο Ντεληγιάννης τώρα που ξεμπέρδεψε με τον καθαρισμό των άμαρτων εκλογών θα ρηχτεί με τα μούτρα στις οικονομίες. Αποφάσεις, λέει, πιά με τα σωστά του να σώσει το Κράτος, και πρώτοι πρώτοι οι φτωχοί ειρηνοδίκες θα πλερώσουν τα έξοδα της καινούριας αυτής δημοκρατίας του — και θα το δείτε παρακάτω γιατί πρόκειται για δημοκρατία κι όχι για απόφαση σοβαρή—άφου εκατό Ειρηνοδίκες καταργιούνται κ' εκατό φτωχοί φανελλίτες πετιούνται στους δρόμους σαν τα ψωριάκια σκυλιά.

Το ίδιο είχε φοβηθεί κι ο Κορφιάτης ψευτοκόντες και καταχαρήκαμε στα γκρεμοστακίστηκη από την Έξουσία, γιατί έτσι δε μπόρεσε να πραγματοποιήσει την απάνθρωπη αυτή φοβέρα του. Να όμως που κι ο καλός σου ο Ντεληγιάννης τα ίδια ξαναμασάει. Να που κι αυτός ο μελοδραματικός σωτήρας, που όλο έρχεται να νορθώσει τα κακώς κείμενα και που όλο γκρεμίζει, τι από τύχης βρίσκεται ακόμα άγκρεμιστο, να λοιπόν που κι αυτός τώρα στα γεράματα τάποφάσισε να μάθει τη μπαρμπεροσύνη των φτωχών υπαλλήλων τον κασιδιάρικο μιστό.

Για οικονομίες σοβαρές δε μπορεί να γίνει λόγος, το είπαμε. Οικονομίες από την μια μεριά μιανής δεκάρας, και σπατάλη από την άλλη χίλιω δραχμῶν για τις κομματικές ανάγκες, δε λέγεται οικονομία. Περίορισε πρώτα τις δεύτερες, κ' έπειτα βάλε χέρι και στις πρώτες. Κατάργησε πρώτα τις κομματικές ανάγκες και ύστερα έλα, αφέντη, να μου πάρεις το ψωμί από το στόμα, και ύστερα έλα να μου μιλήσεις για πατρίδα και για εθνικές ανάγκες.

Όσο δὲν τὸ κάνεις τὸ πρώτο, ὅσο δὲ μου φέρνεις ἔτσι τίμια, εἶσαι κλέφτης πού ἔρχεσαι νὰ μου κλέψεις τὸ ψωμί μου, ὄχι παληκαρσία στηθος με στηθος, μὰ δόλια κι ἀνάντρα, φορῶντας τὴ μουτσούνα τῆς Ἐθνικῆς Ἀνάγκης καὶ κρύβοντας στὸ σεντούκι σου τὴν ἄλλη μουτσούνα τῆς Κομματικῆς Ἀνάγκης πού τὴ φορεῖς στα μοιράζεις τὰ πλιάτσικα με τὰλλα τὰ σταυραδέρφια σου.

Όσο ραγιαδες κι αν είναι οι φτωχοί ειρηνοδίκες που πρόκειται να κοπούν αύριο μεθαύριο, προσφέροντας τον εαυτό τους θυσία στον κομματικό Μολώχ, πρέπει τέτια γλώσσα να μιλήσουν και πρέπει το κάτω κάτω να δείξουν κι αυτοί πως είναι άνθρωποι ζωντανοί και πως με τα δόντια και με τα νύχια θα υπερασπιστούν το ψωμί τους που ζητάει σήμερα να τους τ' αρπάξει το Κόμμα από το στόμα τους. Ο Ραγιαδισμός μας έφερε εδώ που βρισκόμαστε.

Καιρός να τον πετάξουμε από πάνω μας και καιρός να δείξουμε στους πολιτικούς Κοζάκους μας πως δε σκοτώνουμε και δε σκοτωνόμαστε μονάχα για να βγει ο δεινά κι ο τάδες σκουριασμένος παλιοτενεκός βουλευτής. Τι περιμένουμε; Το μαχαίρι έφτασε πιά στο κόκκαλο και σε λίγο ο Κομματισμός θα πεθάνει από άσντία γιατί δε έχει πιά να φάει τίποτα από μας. Θα μας έχει και χωνεμένους ακόμα.

Η Βουλή είναι σαν τη μηχανή στο δουλεύει, θέλει νερό και κάρβουνο. Έμεις της τα δίνουμε και τα δυό, κ' έτσι η Κομματική αυτή μηχανή μπορεί και βγάζει αλυσίδες για τα χέρια μας και σκοινιά για το λαιμό μας.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΟΙ ΜΕΣΑ ΠΛΑΝΗΤΕΣ

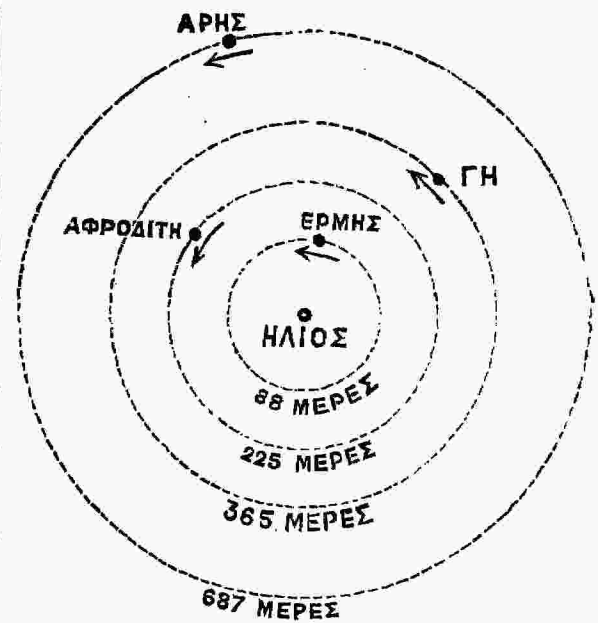
Δε μπορούμε να συλλογιστούμε τον Ήλιο ή το Φεγγάρι ως κόσμους στη σημασία που η Γη μας είναι κόσμος, με υπάρχουν μερικά στεγνά που τα λένε πλανήτες, κι' αφτά μπαίνουν το δικό μας πλανήτη, δηλ. τη Γη, κατά πολλούς τρόπους. Οι πλανήτες αφτοί μαζί με τη Γη μας είναι ὄχτώ, κι' έπειτα έχει ένα σωρό ἄλλους μικρούς κι' ασήμαντους. Ο ένας από τους ὄχτώ, η Αφροδίτη, έχει κοντά το ίδιο μέγεθος ἄπως η Γη. ἄλλοι ὀδὸ, δηλαδή ο Ἐρμῆς κι' ο Ἄρης, είναι ἄρκετά μικρότεροι οί τέσσερις πάλι ἄλλοι—ο Δίας, ο Κρόνος, ο Οὐρανός, κι' ο Ποσειδῶν—είναι πολύ μεγαλύτεροι. Τους τρεῖς πρώτους πού είπαμε—τόν Ἐρμῆ, τὴν Ἀφροδίτη, καὶ τὸν Ἄρη—μαζί με τὴ Γη, τοὺς λένε Μέσα πλανήτες.

Οί πλανήτες είναι ὄλοι από τὴν ἴδια μεγάλη φαμίλια πού τὴν ὀρίζει ο Ἥλιος. Η Ἀφροδίτη κι' η Γη είναι σὰ νὰ πούμε τὰ δίδυμα τῆς φαμίλιας καὶ ὁ ἴδιος μέγεθος καὶ ὁ ἴδιος μακρὸς τῆς μέρας τους. Ο Ἐρμῆς κι' ο Ἄρης είναι τὰ μωρὰ τῆς φαμίλιας. Οί μεγάλοι ἄδερφοί είναι ο Δίας κι' ο Κρόνος. Ὅλοι τρέχουν ὀλόγυρα ἀπὸ τὸν Ἥλιο, καὶ δανείζονται φῶς καὶ ζέστα ἀπὸ τῆς ἀχτίδες του. Καλὰ θὰ εἶτανε νὰ ζυγῶναμε τ' ἄδέρφια μας καὶ νὰ μαθαίναμε κάτι τι τῆς γεωγραφίας τους· μὰ δυστυχῶς είναι μιλιοῦνια μίλια μακριὰ, τοὺλάχιστο δεκά φορές πῶ μακριὰ ἀπὸ τὸ Φεγγάρι. Μερικά τους ὀμως συστατικά καὶ φυσικά τὰ ξέρουμε, κι' αφτά τώρα θὰ προσπαθῶ νὰ σὰς ξηγήσω.

Θὰ μὰς κάνει τὴ χάρη ὀπως διαβάζει αφτά τὰ λόγια νὰ μὰς χαράξει ἕνα μικρὸ ἀχνάρι τοῦ Ἥλιου καὶ τῶν πλανητῶν. Πολλὰ σύνεργα δε χρειάζονται· ἕνας διαβήτη μ' ἕνα μολύβι ὁτὸ ἕνα του σκέλι,

κ' ἕνα μέτρος με δάχτυλα καὶ μέρη δαχτύλων σημάδεμένα ἀπάνου, φτάνουν. Τὸ ἀχνάρι τὸ θέλουμε γιὰ νὰ μὰς δώσει μιὰ ἴδεια πὺς είναι τὸ μέγεθος κι' ἡ τοποθεσία τῆς φαμίλιας πού ἕνα ἀπ' τὰ παιδιὰ τῆς είναι ἡ Γη μας.

Τὸ ἀχνάρι ἐδῶ πού σὰς δίνω δὲν είναι με μέτρα



τόσο μεγάλα ὅσο θὰ σὰς πῶ τώρα νὰ κάνετε τὸ δικό σας, μὰ ἔχει τὴν ἴδια ἀναλογία, καὶ παρακαλῶ τὸ δικό σας νὰν τὸ χαράξετε με τὴν ἴδια μορφή. Κι' ἡ δουλιὰ πρέπει νὰ γίνει σωστὰ καὶ παστρικά, κι' ἔπειτα γιὰ νὰ σὰς καταστήσει πρόχειρο τὸ τί είναι τὸ ἡλιακό μας σύστημα, καλύτερα νὰ καρφῶστε τὸ ἀχνάρι σὲ μέρος ὀπου πέφτει τὸ μάτι σας συχνά.

Πρώτα ἀνοίξε τὸ διαβήτη ἕνα δάχτυλο, καὶ γράψε ἕναν κύκλο. Βλὲ μιὰ κοκκίδα σὲ κάπιο μέρος τοῦ κύκλου καὶ γράψε κοντὰ τῆς με παστρικά γράμματα ΕΡΜΗΣ, καὶ ὁτὸ κάτω μέρος τοῦ κύκλου 88 μέρες. Στὸ κέντρο γράψε ἄλλη κοκκίδα με τὰ γράμματα ΗΛΙΟΣ. Ὁ κύκλος αὐτὸς παρασταίνει τὴ στράτα πού πηγαίνει ο Ἐρμῆς ταξιδέβοντας ὀλόγυρα ἀπὸ τὸν Ἥλιο σὲ 88 μέρες. Ἐπειτα ἀνοίξε τὸ διαβήτη 1 3)4 δάχτυλα, μετρῶντας τὸ διάστημα τὸ ἀπ' τὸνα σκέλι σ' ἄλλο σωστὰ με τὸ μέτρος σου. Τὸν κύκλο τώρα πού θὰ γράψης βάζοντας τὸ ἕνα σκέλι στὸν Ἥλιο ἀπάνου, αφτὸς θὰ δείχνει τὸ ἀνάλογο μέγεθος τῆς στράτας τῆς Ἀφροδίτης, κι' ἀπὸ κάτω του γράφεις 225 μέρες, πού τόσες θέλει αφτὸς ὀ πλανήτης γιὰ νὰ κάνει ἕναν κύκλο ὀλόγυρα ἀπὸ τὸν Ἥλιο. Σημάδεψε καὶ σ' αφτὸν τὸν κύκλο ἀπάνου μιὰ κοκκίδα με τ' ὄνομα ΑΦΡΟΔΙΤΗ. Ἐπειτα ἔχεις νὰ χαράξεις ἕναν ἄλλον κύκλο με ὄνοιγμα τοῦ διαβήτη 2 1)2 δάχτυλα καὶ νὰ γράφεις 365 μέρες καὶ ΓΗ, κι' αφτὸς ὀ κύκλος είναι ἡ στράτα τοῦ δικῶ μας πλανή-

νήτη. Τώρα μᾶς μένει ἀκόμα ἓνας κύκλος νὰ χαράξουμε καὶ τότε χαράζουμε μ' ἀνοιγμα 4 δάχτυλα, γράφοντας ΑΡΗΣ καὶ 687 μέρες, καὶ τότε πιά μ' ἀφτούς τοὺς πλανῆτες τελιώνει τὸ μέσα μέρος τοῦ ἡλιακοῦ συστήματός.

Γιὰ νὰ καταλάβεις τὴν ἀλαργιάδα τοῦ κάθε πλανήτη ἀπὸ τὸν ἥλιο, ὁ πιὸ ἕρκολος τρόπος εἶναι νὰ τὴ συγκρίνεις μὲ τῆς Γῆς. Ἡ Γῆ εἶναι 93,000,000 μίλια μακριὰ ἀπὸ τὸν ἥλιο, καὶ γράψαμε τὴ στράτα της μ' ἀνοιγμα—ἢ μὲ ἀχτίδα, ὅπως λένε οἱ μαθηματικοὶ—2 1)2 δάχτυλα. Τώρα πὲς πὼς θέλεις νὰ βρεῖς τὴν ἀλαργιάδα τοῦ Ἑρμῆ πὺ χάραξες τὴ στράτα του μὲ ἀχτίδα ἓνα δάχτυλο. Δὲν ἔχεις παρὰ νὰ κάνεις ἀφτὴ τὴν ἀπλὴ ἀναλογία. Ἀφοῦ 2 1)2 δάχτυλα ἀναλογοῦνε μὲ 93,000,000 μίλια, τὸ ἓνα δάχτυλο μὲ πόσα μίλια ἀναλογεῖ; Ἀμέσως βρίσκεις πὼς ἀναλογεῖ μὲ 37,000,000 μίλια, καὶ ἀφτὴ εἶναι ἡ ἀλαργιάδα τοῦ Ἑρμῆ.

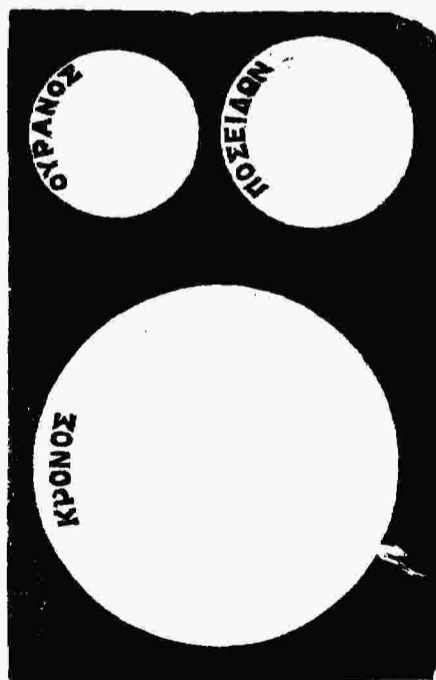
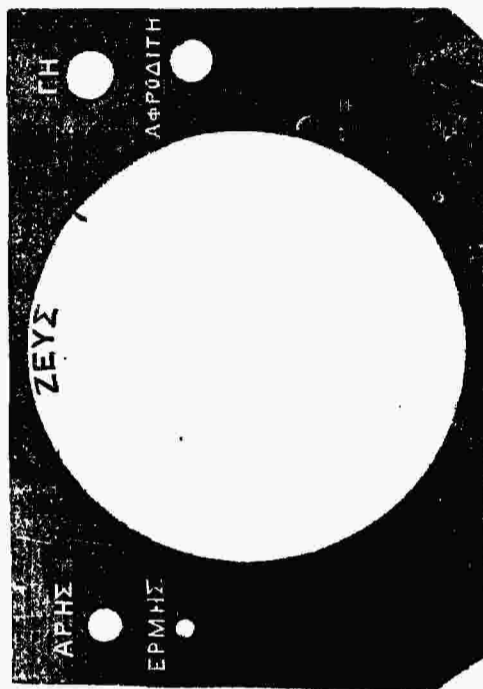
Παρατηρήστε τώρα πὼς ἓνας ἀπὸ τοὺς πλανῆτες πὺ σημαδέψαμε γυρίζει ὄξω ἀπὸ τῆς Γῆς τὴ στράτα, καὶ πὼς οἱ ἄλλοι διὸ γυρίζουνε μέσα της. Καὶ παρατηρήστε ἀκόμα ἀπὸ τίς μέρες τίς σημαδεμένες κοντὰ στοὺς κύκλους πὼς ὅσο πιὸ ἀλάργα εἶναι ὁ κάθε πλανήτη ἀπὸ τὸν ἥλιο, τόσο περισσότερο καιρὸ θέλει νὰ κάνει τὸ γύρο του. Ἴσως δὲ θ' ἀπορήσετε, ἀφοῦ ὁ δρόμος εἶναι μακρινώτερος ὅσο πιὸ μεγάλη ἡ στράτα. Ἀφτὸς ὅμως ὁ λόγος μόνος του δὲν τὸ ξηγᾷ τὸ γιατί μεγαλώνει ὁ καιρὸς τοῦ γύρου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ὅσο πιὸ μακριὰ ὁ πλανήτη ἀπὸ τὸν ἥλιο, τόσο σιγότερα περπατᾷ, καὶ ἔτσι γιὰ διπλὸ λόγος ἡ μεγαλύτερη στράτα θέλει καὶ περισσότερο καιρὸ. Ὁ δρόμος ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὡς στὴ Λεψίνα εἶναι μακρότερος παρὰ ἀπ' τὴν Ἀθήνα στὸν Περαιᾶ, καὶ λοιπὸν τὸ ταξίδι μὲ τὸ σιδηροδρόμο ὡς στὴ Λεψίνα θέλει πιὸ πολὺν καιρὸ παρὰ μὲ τὸ σιδηροδρόμο ὡς στὸν Περαιᾶ. Ὑπόθεσε ὅμως πὼς σύγκρινες τὸ σιδηροδρομικὸ ταξίδι ὡς στὸν Περαιᾶ μὲ τὸ ταξίδι ὄχι τὸ σιδηροδρομικὸ, παρὰ τὸ ἀμαξωτὸ, ὡς στὴ Λεψίνα, τότες ἡ συγκριτικὴ ἀργαδὰ τοῦ ἀμαξιοῦ θὰ εἶταν καὶ ἀφτὴ ἓνας λόγος παραπάνου πὺ θᾶκανε τὸ ταξίδι τῆς Λεψίνας πολὺ πιὸ ἀργότερο ἀπὸ τοῦ Περαιᾶ. Τὸν Ἄρη ἔτσι μπορεῖς νὰ τὸν παραβάλλεις μ' ἀμάξι πὺ πάει ὡς στὴ Λεψίνα μακριὰ, ἐνῶ ὁ Ἑρμῆς μίξζει μὲ τραῖνο πὺ κάνει τὸ πολὺ κοντινότερο ταξίδι ὡς στὸν Περαιᾶ.

Ἐφκολα τὸ μαθαίνουμε ἀπὸ τὸ ἀχνάρι μᾶς πὼς ὁ Ἑρμῆς τρέχει γλιγορώτερα ἀπὸ τὸν Ἄρη. Γιατὶ οἱ ἀχτίδες τῶν κύκλων τους εἶναι τοῦ ἑνὸς ἓνα δάχτυλο καὶ τοῦ ἄλλου τέσσερες, καὶ λοιπὸν ὁ ὄλογυρος τῆς στράτας τοῦ Ἄρη πρέπει νὰ εἶναι τέσσερες φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν ὄλογυρο τοῦ Ἑρμῆ. Ἐτσι ἂν οἱ διὸ πλανῆτες ἔτρεχαν καὶ οἱ διὸ τὸ ἴδιο, τότες ὁ Ἄρης θὰ ἤθελε τετραδιπλο καιρὸ ἀπὸ τὸν Ἑρμῆ γιὰ νὰ κάνει τὸ γύρο του, καὶ ἀφοῦ 4 φορές 88 κάνει 352, ὁ Ἄρης ἔπρεπε νὰ τελιώνει τὸ γύρο του σὲ 352 μέρες. Ὡς τόσο ἀφτὸς θέλει ἄλλες τόσες μέρες, δηλαδὴ ὄχι λιγώτερες ἀπὸ 687, πὺ θὰ πεί πὼς κατὰ μέσον ὄρο περπατᾷ μὲ τὴ μισὴ γλιγοράδα πὺ περπατᾷ ὁ Ἑρμῆς.

Μὲ τὸ πρῶτο μᾶς ἀχνάρι δείξαμε τὸ συγκριτικὸ μᾶκρος τῆς στράτας τοῦ κάθε πλανήτη. Τώρα καλὸ εἶναι νὰ κάνουμε ἓνα ἄλλο ἀχνάρι καὶ νὰ δείξουμε τὸ συγκριτικὸ μέγεθος κάθε σφαίρας. Ὁ Ἑρμῆς εἶναι ὁ μικρότερός τους ὄλωνῶν, καὶ τὸν παρασταίνουμε μὲ κύκλο χαραγμένον μὲ μισοῦ δαχτύλου ἀνοιγμα τοῦ διαβήτη. Ἡ Γῆ καὶ ἡ Ἀφροδίτη τόσο μιάζουνε στὸ μέγεθος (ἀληθινὰ ἡ Γῆ εἶναι μιά

στάλα μεγαλύτερη τῆς Ἀφροδίτης), πὺ δὲν εἶναι καὶ τόση ἀνάγκη νὰ δείξουμε τὴ διαφορὰ τους, ὥστε τίς παρασταίνουμε καὶ τίς διὸ μὲ κύκλους χαραγμένους μὲ ἀχτίδα 1 3)4 δάχτυλα. Ὁ Ἄρης εἶναι καθὼς τὸν Ἑρμῆ, σφαῖρα μικρότερη τῆς Γῆς, καὶ ὁ κύκλος πὺ θὰν τὸν παραστήσει πρέπει νὰ ἔχει ἀχτίδα 3)4 τοῦ δάχτυλου. Πρέπει νὰ χαράξτε τοὺς κύκλους ἀφτούς παστρικά, καὶ μὲ λίγο ἴσκιο νὰν τοὺς κάνετε ἔτσι πὺ νὰ φαίνονται σὰ σφαῖρες. Καλύτερα ἀκόμα ἂν κάνετε τύπους, φροντίζοντας ὁ διάμετρος τοῦ καθενὸς νὰ εἶναι ἴσος μὲ τοῦ ἀνάλογου τοῦ κύκλου.

Συγκριτικὴ παράσταση τῶν 8 μεγάλων πλανητῶν, σὰς δίνει ἡ ἀκόλουθη ζουγραφία.

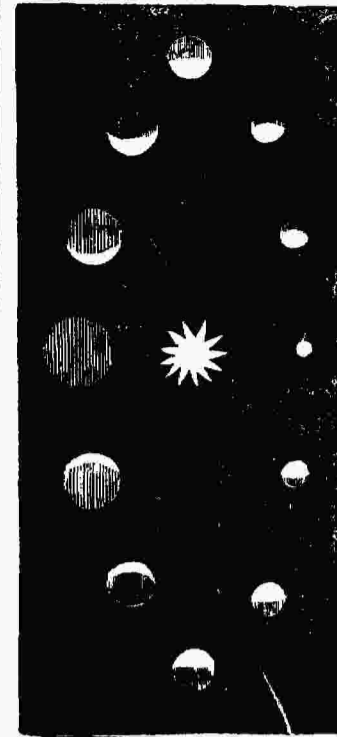


ΕΡΜΗΣ

Χρειάζεται ἐπίτηδες κόπος ἂ θέλεις νὰ δεῖς τὸν Ἑρμῆ, γιατί τὸν περισσότερο καιρὸ δὲ φαίνεται καθόλου. Κάποτες μπορεῖς ἴσως νὰ τὸν δεῖς μιά ματιὰ, μὰ πρέπει γοργὰ νὰ τὸν κοιτάξεις ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὸ ἡλιοβασιλεμα, ἢ νὰ σηκωθείς νωρὶς πρῶτ' πρῶτ' καὶ νὰ τὸν κοιτάξεις πρὶ βγεῖ ὁ ἥλιος. Τρέχει πάντα καταπὸδι τοῦ ἡλίου καὶ λοιπὸν πρέπει δίπλα του νὰν τὸν ζήτησεις, δηλαδὴ χαμηλὰ κοντὰ στὴ λουρίδα καὶ ἢ δυτικὰ τὸ βράδυ ἢ ἀνατολικὰ τὴν ἀβγῆ. Μάλιστα εἶναι τόσο κοντὰ στὸν ἥλιο πὺ τὸ πιὸ συχνὰ δὲ φαίνεται καὶ καθόλου.

Σὰν κάθε ἄλλο πλανήτη ὁ Ἑρμῆς φωτίζεται ἀπὸ τοῦ ἡλίου τίς ἀχτίδες, καὶ μὲ τὸ τηλεσκόπι

δείχνει ἀλλαξίες καθὼς τὸ Φεγγάρι. Τὸ ἀχνάρι μᾶς δείχνει τὰ διαφόρα του φαινομενικὰ μέγεθρα σὲ διαφορετικὰ μέρη τῆς στράτας του. Καὶ φυσικὰ ὅσο πιὸ κοντὰ βρίσκεται στὴ Γῆ, τόσο φαίνεται πιὸ μεγαλύτερος.



Ἀφοῦ βλέπουμε τὸν Ἑρμῆ τόσο σπάνια—καὶ τότε ἀκόμα εἶναι δρόμο πολὺ μακριὰ—δὲ φαίνεται παράξενο πὼς μποροῦμε νὰ πούμε τὸ βάρος του; Καὶ ἂν εἶχαμε καταλληλὴ ζυγαριὰ καὶ βάρια, πάλι τί θὰ χρησιμέβαινε θὰ ρωτήσετε, ἀφοῦ τὸ σῶμα πὺ εἶναι νὰ ζυγιστεῖ βρίσκεται μιλιοῦνια μίλια ἀλάργα; Νὰν τὸν ἀγγιζοῦμε δίχως ἄλλο ἀδύνατο, μὰ

οἱ Ἀστρονόμοι ἔχουνε λογιῆς τῶν λογιῶν τρόπους νὰ ζυγίσουν τίς μεγάλες ἀφτὲς σφαῖρες καὶ χωρὶς νὰν τίς ἀγγιζοῦνε. Νὰ σὰς πῶ τώρα πόσες ὀκάδες εἶναι καὶ πόσα καντάρια, τίποτα δὲ θὰ καταλάβετε ἀφτὸς ὁ τρόπος δὲ δίνει ἰδέα τοῦ βάρους του. Ὁ καλύτερος πάντα τρόπος εἶναι νὰ συγκρίνεις τὰ μεγάλα ἀφτὰ σῶματα τ' οὐρανοῦ μὲ τὸν πλανήτη μᾶς, καὶ νὰ πεις πόσο μεγαλύτερα του εἶναι ἢ μικρότερα. Ἐτσι ζετᾶζοντας, τὸν Ἑρμῆ λέμε πὼς εἶναι μικρὸ σῶμα, μικρότερο πολὺ ἀπὸ τὴ Γῆ, καὶ ὄχι τόσο πυκνὸ. Τὸ βάρος τῶν εἶναι τὸ εἰκοστὸ πέμτο τῆς Γῆς.

Γιὰ νὰ σὰς δείξω ἀφτὸ πὼς τὸ βρήκαμε, θὰ σὰς πῶ μιά ἱστορίτσα, καὶ ἡ ἱστορίτσα θὰ σὰς ξηγήσει ἓναν ἀπ' τοὺς πολλοὺς καὶ ἀλλόκοτους τρόπους πὺ σοφίζονται οἱ ἀστρονόμοι σὰ θέλου νὰ ζήσουνε μακρινὰ σῶματα μέσα στὸ χῶρο.

Μιά φορά καὶ ἓναν καιρὸ εἶτανε, ἡ καλύτερα ὑπάρχει ἀκόμα καὶ τώρα στὸν οὐρανὸ ἓνας μικροῦτοικος Κομήτης πὺ ὄλο πιλαλάει στὰ τέσσερα. Ἐχει τ' ὄνομα τοῦ Ἀστρονόμου πὺ τὸν πρωτοεῖδε καὶ λέγεται Ἑγκες. Εἶναι πολὺ θολὸς καὶ φτενός, μὰ γιὰ τοὺς Ἀστρονόμους ἔχει ἀξία καὶ πάντα τὸν περιμένουν προσεχτικὰ μὲ τὰ τηλεσκόπια τους· γιατί δίχως τηλεσκόπι δὲ φαίνεται ὁ καμμενούλης. Ὁ Ἑγκες κάνει μακρινὰ ταξίδια μέσα στὸ χῶρο, τόσο ἀλάργα πὺ χάνεται καὶ μένει χαμένος διὸ καὶ τρία χρόνια. Ὅλον ἀφτὸν τὸν καιρὸ τρέχει ἀφτὸς στὰ τέσσερα μὲ καταπληχτικὴ γλιγοράδα. Σὰ φτάσει στὴν ἀκρὴ τοῦ ταξιδιοῦ του, βίρα πίσω κατὰ μᾶς καὶ μᾶς ἔρχεται τρεχάτος ἀπὸ ἄλλο δρόμο· μὰ τότε βλέπουμε δὲν τότε βλέπουμε, καὶ δῶς' του ἀρχίζει πάλι τὸ γοργὸ του ταξίδι καὶ δὲν ξαναφαίνεται παρὰ σὲ τρία χρόνια περασμένα, ὅτα νὰ σου τον μᾶς παρουσιάζεται πάλι, καὶ πάλι μᾶς ξαναφέβγει ὅπως πρὶν.

Τολοῖπὸν ἓνας ἀστρονόμος καὶ ἓνας μαθηματικὸς εἶτανε μεγάλοι φίλοι, καὶ βοηθοῦσε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο στὴ δουλιὰ του. Ὁ ἀστρονόμος πρόσεξε τὸ μικρὸ μᾶς Ἑγκε, σημαδέψε σωστὰ πὺ καὶ πὺ εἶταν κάθε νύχτα σὰ φαινότανε, καὶ ὕστερα δηγήθηκε τοῦ μαθηματικοῦ τὰ ὅσα εἶδε. Ἐχοντας ἀφτὴ τὴν πληροφορία ὁ μαθηματικὸς ζῆνει τὰ μολύβια του καὶ καταπιάνεται κατὰ μακρινούς καὶ μπερδεμένους λογαριασμούς, ὡς πὺ τέλος βρήκε τὸν τρόπο νὰ κάνει πίνακα πὺ δειχνε τὰ ταξίδια τοῦ Ἑγκε. Καὶ τὸ πὼς εἶταν ἀληθινὸς ὁ πίνακας τοῦ·τὸ ἀπόδειχνε μὲ τρόπο ἀλάθερο, γιατί προφήτεβε. Προφήτεβε καὶ ἔλεγε τοῦ μαθηματικοῦ ἀπαράλλαχτα τὴ μέρα καὶ τὴν ὥρα πὺ θὰ ξαναφανεῖ ὁ Κομήτης· καὶ μάλι-

στα του ὄριζε κιάλας κατὰ πῶ σημάδι τ' οὐρανοῦ πρέπει νὰ σκοπέψῃ τὸ τηλεσκόπι του γιὰ νὰ τόνε χαιρετίσει σὺν πρωτοφανεῖ. Σὺν ἔφτανε ἡ ὥρα, ἐβρίσκαν πὼς ὁ μαθηματικὸς ἀληθινὰ τὰ προφήτεψε· γιὰτὶ νὰ τὸς ὁ Κομήτης στὴν ὥρα του καὶ στὸν ἀστερισμὸ μάλιστα πὼ ὄρισε ὁ μαθηματικὸς.

Ἄφτὸ ἔτυχε ξανὰ καὶ ξανὰ, καὶ οἱ διὸ φίλοι ἔτριβαν τὰ χέρια τους καταχαρούμενοι πὼ ἀνακάλυψαν τάξη καὶ νόμο στὰ ταξίδια τοῦ Ἔγκε, ὅταν ἀξαφνα φαντάσου τὴν τρεμάρα τους σὰ βρήκανε μιὰ βολὰ πὼς ὁ Ἔγκε τους γέλασε. Φάνηκε, εἶναι ἀλήθεια, μὰ ὅμως ἄργησε λιγάκι, κι' ἔπειτα ὄχι στὸ σημάδι πὼ τὸν καρτερούσαν. Λίγο νὰ γίνουν ἀπὸ διὸ χωρὰ οἱ διὸ φίλοι. Ἦ ἀστρονόμος κατηγορήσε τὸ μαθηματικὸ πὼ ἔκανε λογαριασμούς τοῦ γλυκοῦ νεροῦ, κι' ὁ μαθηματικὸς ἀπάντησε πὼς ἐκεῖνος καλύτερα νὰ παστρέψῃ τὰ ματογιάλια του. Καὶ λένε πὼς θὰ ζύνιζε πολὺ τότες ἡ λογοταίβη, μὰ ἀξαφνα τοὺς συνεμπήκε νὰ ρωτήσουν τὸν ἴδιο τὸν Ἔγκε καὶ νὰν τοῦ ζητήσουν λόγο. Ἦ μαθηματικὸς ἔχει δικούς του τρόπους νὰ ρωτᾷ πὼ δὲ μπορῶ νὰ σὰς ζηγήσω· ἔτσι τὸ τί ἔκανε θὰ σὰς τὸ παραστήσω μὲ μιὰ τάχα κουβέντα τοῦ μαθηματικοῦ καὶ τοῦ Κομήτη.

— Ἄργησες, τοῦ λέει ὁ μαθηματικὸς. Δὲ φάνηκες τὴν ὥρα πὼ σε καρτερούσα μήτε ὅπου ἔπρεπε, καὶ νὰ καὶ τώρα πὼ σου μιλῶ δὲν πιλαλῆς σωστά. Δὲν εἶναι καμῶματα ἀφτὰ, καὶ περιμένω νὰ μοῦ δώσεις λόγο.

Ἦ μαθηματικὸς, βλέπετε, εἶχε πεποιθήση πὼς κάτι ἔτρεξε ἀγνωστὸ του. Γιὰτὶ οἱ μαθηματικοὶ ἔχουν τοῦτο τὸ προτέρημα, πὼς εἶναι οἱ μόνοι στὸν κόσμου πὼ ποτές τους δὲ λαθέθουν. Ὅταν τοῦ μαθηματικοῦ τοῦ δώσεις ὅλους τοὺς παρατηρησιμούς πὼ ἔκανες καὶ κάνοντας τοὺς λογαριασμούς του σοῦ πει πὼς ὁ κομήτης τὴν τάδε ὥρα θὰ προβάλει στὸ τάδε μέρος, ὁ κομήτης ἀδύνατο, θὰ προβάλει. Ἄ δὲν προβάλει, τότες θὰ πει πὼς κάτι ἄλλο περιστατικὸ ἐπιρρεάζει τὸν κομήτη, πὼ δὲν τοῦ τῶπες πρὶν καταπιαστῆ τοὺς ἀριθμούς του.

Ἦ κομήτης μας λοιπόν, σὺν κάθε ἄλλος φταίχτης, ἀμέσως ἄρχισε νὰ τὰ μασᾷ καὶ νὰ ρήχει τὸ φταίξιμο στοὺς ἄλλους.

— Τί φταίω, εἶπε. Ἐγὼ πῆγαίνα ἦσχα στὴ δουλιὰ μου σὺν πάντα. Βῆμα βῆμα τραβοῦσα τὴν στράτα μου, πὼ τὴν ξέρεις δὲ τόσο σοφὰ, καὶ θὰ ἔφτανε στὴν ὥρα μου ἐκεῖ πὼ μὲ καρτερούσες, μὰ νὰ! δὲ μ' ἄφισαν ἦσχα. Γιὰτὶ μιὰ στιγμή, τὴν ὥρα πὼ δὲ μ' ἔβλεπες, τόφερε ἡ ἐφκὴ νὰ ζυγώσω ἕναν πλανητάκο—τῆς γνωριμιάς σου νομίζω—ἀφτὸν πὼ λέγεται Ἐρμῆς. Ἐγὼ μαζί του πάρε δῶσε δὲν εἶχα. Ἦ μόνη μου συλλογὴ εἶταν πὼς νὰ τραβήξω ὀμπρός. Μὰ ἀφτὸς ὁ βλογημένος ἄρχισε νὰ μοῦ βάζει ἀμπόδια, κι' εἶδα κι' ἔπαθα νὰν τὸν ξεφορτωθῶ. Προσπάθησα νὰ κερδίσω τὴν ὥρα πὼ χασομέρησα, μὰ δὲν τὸ κατόρθωσα, κι' ἔτσι ἄργησα μιὰ στάλα, καὶ μάλιστα βγήκα καὶ λιγούλακι ἀπὸ τὴν στράτα μου.

Ἦ ἀστρονόμος κι' ὁ μαθηματικὸς, δύσπιστοι ἀθρῶποι, πήρανε νὰ βροῦν τὴν ἀλήθεια. Σεδιάλυναν τί ἔκανε ὁ Ἐρμῆς· καὶ βλέποντας πὼ βρισκότανε τότες, εἶδαν πὼς ὁ κομήτης δὲν τοὺς γελοῦσε, γιὰτὶ ἀληθινὰ εἶχε περάσει τὸν Ἐρμῆ ἀπὸ πολὺ κοντὰ. Ἦ ἀστρονόμος νόμισε τὴ δουλιὰ τελιωμένη κι' ἤθελε ἔπειτα νὰ κοιτάξῃ ἄλλες φροντίδες· μὰ ὁ μαθηματικὸς ὄχι, παρὰ τοῦ εἶπε :

— Μιὰ στιγμή δὲ, πατριώτη. Ἦ γνωστικὸς ὁ ἀθρῶπος, σὺν τοῦ τύχει τίποτα παράξενο, κάτι ζητᾷ

νὰ βρεῖ, κάτι νὰ μάθει. Ἄς δοῦμε μὰς μαθαίνει τίποτα τὸ πάθημα τοῦ συφοριασμένου ἀφτοῦ τοῦ Ἔγκε; Εἶπαμε πὼς ἔπρεπε νὰ βρεθῆ ἔδῳ. Μὰ δὲν εἶναι ἔδῳ, παρὰ ἐκεῖ. Γιὰ στάσου τώρα νὰ μετρήσουμε τὴν ἀλαργάδα ἀπὸ δῶ πὼ εἶναι ὡς ἐκεῖ πὼ ἔπρεπε νὰ φανεῖ. Μέτρησέ τη μὲ τὰ σύνεργά σου.

Κι' ὁ ἀστρονόμος τὴ μέτρησε, μουρμουρίζοντας ὅμως πὼς τί σημαίνει, ἡ ἀλαργάδα δείχνει μοναχὰ ὡς πόσο ἔφταξε ὁ Ἔγκε.

— Σωστά, σωστά, τοῦ κάνει ὁ μαθηματικὸς. Μὰ μὴν ξεχνᾷς ὅμως πὼς τὴν ἀφορμὴ τὴν ἔδωκε ὁ Ἐρμῆς. Ὅσο πὼς μεγάλος καὶ βαρὺς ὁ Ἐρμῆς, τόσο πὼς μεγαλύτερη ἡ δύναμή του νὰ βάλει σκάνταλα, καὶ τόσο πὼς πολὺ μποροῦσε νὰ πειράξῃ τὸν καημένο τὸν Ἔγκε καὶ νὰ ταραξῆ τὸ δρόμο του. Μετρήσαμε πόσος εἶναι ὁ παραστρατισμὸς του. Μὰ ἂν εἶτανε βαρύτερος ὁ Ἐρμῆς, ὁ παραστρατισμὸς τοῦ κομήτη θὰ εἶτανε λιγώτερος, κι' ἀνάποδα· δὲν εἶναι ἔτσι;

Ἐνα παράδειγμα θὰ σὰς δείξει τί τρέχει. Ὑπόθεσε πὼς ἕνα καράβι ἀρμενίζει ἀπὸ τὸν Περαιὰ ὡς τοὺς Κορφοὺς, καὶ πὼς μὲ καλὸν καιρὸ τὸ ταξίδι του τὸ κάνει σὲ μιὰ βδομάδα. Ἄν ὅμως στὴ μέση τοῦ ταξιδιοῦ ἀπαντήσῃ φουρτοῦνα καὶ τὸ βγάξῃ ἀπὸ τὸ δρόμο του, τότες τί θὰ γίνῃ; Τί ἄλλο παρὰ θὰ χασομερίσει, καὶ τὸ ταξίδι του θὰ βασταῖξει πὼς πολὺ. Ἄν ὁ ἀέρας εἶναι λίγος, δὲ θὰ πειράξῃ πολὺ· μὰ ἕνας δυνατούτσικος ἀέρας μπορεῖ νὰ ἀργοπορήσῃ τὸ καράβι ὡς μιὰ μέρα, καὶ μιὰ καλὴ φουρτοῦνα ἀνάλογα μὲ τὴ δύναμή της μπορεῖ ἴσως νὰ φέρῃ ἄργητα καὶ διὸ καὶ τρεῖς καὶ τέσσερις μέρες.

Ἐτσι λοιπόν ἡ χασομεριά τοῦ καραβιοῦ μπορεῖ νὰ μὰς δώσει τὸ μέτρος τῆς ὀρμῆς τοῦ ἀέρα. Ἄπαράλλαχτα κι' ὅταν ὁ Κομήτης ξαναφάνηκε ὕστερα ἀπὸ τριῶν χρονῶν ταξίδι μέσα στὸ χῶρο, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὥρῶν πὼ ἄργησε ἔδωκε τοῦ μαθηματικοῦ τὸ μέρος τῆς φουρτοῦνας πὼ πέρασε, κι' ἡ φουρτοῦνα ἀφτὴ ἦταν τὸ τράβηγμα ἀπὸ τὸν Ἐρμῆ. Μὰ ξέρουμε πὼς τὸ τράβηγμα ἀπὸ ἕνα σῶμα εἶναι ἀνάλογο μὲ τὸ βάρος του. Ἦ ἀργοπορία λοιπόν, ὄντας ἀποτέλεσμα τοῦ τραβηγμάτου, ἔδωκε τοῦ μαθηματικοῦ τὸ μέτρος τοῦ βάρους τοῦ Ἐρμῆ. Νὰ σὰς πῶ ὅλους τοὺς κόπους πὼ ἔπρεπε νὰ κάνει ὁ μαθηματικὸς ὅσο νὰ ξακριβώσῃ τοῦ πλανήτη τὸ βάρος, δὲν εἶναι ἀνάγκη. Ἐἶτανε μακρινὴ καὶ μπελαλιδικὴ δουλιὰ, μὰ οἱ λογαριασμοὶ του τέλος τοῦ βρήκαν τὴν ἀπάντηση, κι' εἰδείξαν πὼς ὁ Ἐρμῆς εἶναι ἀλαφρὸ σῶμα συγκριτικὰ μὲ τὴ Γῆ. Δηλαδή· εἰκοσιπέντε σφαῖρες ἰσοβάρες ἡ καθεμιὰ μὲ τὸν Ἐρμῆ δὲ βαραινουν περισσότερο παρ' ὅσο μόνη της ἡ Γῆ.



Θὰ νομίστε ἴσως πὼς ἀφτὸς εἶταν πολὺ μακρινὸς καὶ πολύπλανος τρόπος νὰ ζιάσει κανεὶς. Καὶ βέβαια, τέτιον τρόπο δὲ σὰς συστήνω γιὰ κάθε μέρα. Ἦ μπακαλῆς φυσικὰ θὰν τὰ φέρῃ στενά ἂν τοῦ πείτε μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἔγκε νὰ ζιάσει μιὰ

ὄκα ζάχαρη. Μὰ πὼς πὼς ἔχουμε νὰ ζιάσουμε ἕνα ὀλόκληρο βουνό, ἡ κανέναν σῶμα ὡς 50,000 φορές μεγαλύτερο ἀπὸ βουνό, τότες εἶμαστε ἀναγκασμένοι νὰ σοφιστοῦμε λογιῆς τῶν λογιῶν μηχανισμούς. Ἐνας τους εἶναι κι' ἀφτὸς, δηλαδή μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἔγκε. Κι' ἂ διστάζετε πὼς τέτιο ζιάσιμο δὲ μπορεῖ νὰ γίνῃ σωστά, σὰς λέω πὼς ὑπάρχουν κι' ἄλλοι τρόποι πολλοί, μὰ πὼς ὅλοι δίνουν ἀπαράλλαχτο ἀποτέλεσμα.

A. H.

ΑΡΧΑΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

(Μεταφρασμένα ἀπὸ τὴν ἔκδοση τοῦ Bergk τοῦ 1843)

ΤΟΥ ΜΙΜΝΕΡΜΟΥ

I. NANNQ

(Ἀπόσπ. 1)

Τί εἶν' ἡ ζωὴ καὶ τί ἡ χαρὰ χωρὶς χρυσοῦ Ἀφροδίτης; Κάλιο ἂς πεθάνω τὴ στιγμή, πὼ πιά δὲ θὰ μὲ νοιάξῃ Γι' ἀγάπης κρυφοσυμψέμο καὶ γι' ἀγκαλιὰ καὶ δῶρα Νόστιμα· ἂν βέβαια τὸν ἀνθὸ λιμπίζονται τῆς νιότης Γυναίκες καὶ ἄντρες· μὰ ὅταν πιά τὰ πολυπικραντα ἔρθουν Γεράματα, πὼ ἀνώφελο καὶ ἀσκημο ἀντάμα κάνουν Τὸν ἄντρα, πάντοτε οἱ πικρὲς φροντίδες τυραγνοῦνε Τὸ νοῦ του, καὶ οὔτε χαίρεται τοῦ ἡλίου τὸ πῶς θωρῶντας. Μόνε εἶναι τῶν παιδιῶν ὀχτρὲς καὶ ἄνοστες στὶς γυναίκες. Τόσο δυσκολοβάσταχτα γεράματα ὁ Θεὸς δίνει.

(Ἀπόσπ. 2)

Ὅμοιοι κ' ἐμεῖς μ' ὅσα γεννάει φύλλα ἡ λουλουδιάρια Ἄνοιξη, σὺν ξαναρχινᾷ νὰ μεγαλῶνῃ ἡ μέρα, Λίγον καιρὸ χαιρόμαστε τὰ λούλουδα τῆς νιότης, Χωρὶς νὰ δοῦμε ὅπὸ τοὺς θεοὺς καλὸ ἢ κακὸ κ' οἱ Τύχες Οἱ μαῦρες στέκουν δίπλα μας κρατῶντα ἡ μὲ τὸ τέλος Τῶν πικραμένων γερατιῶν κ' ἡ ἄλλη τοῦ θανάτου· Μὰ καὶ τῆς νιότης ὁ καρπὸς τόσο λιγοφουραεῖ, Ὅσο τὸ πῶς του πὰ στὴ γῆς καὶ ὁ γῆλιος διασκορπάει. Ὅμως καὶ τοῦτο σὺν διαβῆς τὸ σύνορο τῆς νιότης, Ἄμέσως κάλιο πέθανε παρὰ νὰ ζῆς ἀκόμη· Γιὰτὶ βᾶσαν' ἀρίφνητα μὲς στὴν καρδιά γεννιοῦνται Ἄλλοτε χάνεται τὸ βίος καὶ ἀλύπητα πλακόνουν Τῆς φτώχειας οἱ τυράγνητες· καὶ πάλι ἄλλος δὲν ἔχει Παιδιά, κ' ἐνῶ περισσότερο στὴ γῆς αὐτὰ ποθοῦσε Στὸν Ἄδη πηγαίνει ἄκληρος· καὶ καρδιολυώτρα ἀρρώστια Ἄλλον παιδεύει, καὶ ἄνθρωπος κανέναν δὲν ὑπάρχει, Πὼ συφορὲς ἀμέτρητες νὰ μὴν τοῦ δίνῃ ὁ Δίας.

(Ἀπόσπ. 5)

(Σ' ὄλο μου τώρα τὸ κορμὶ ποτάμι τρέχει ὁ ἴσρος Κι ἀναταράζουμαι βαθιὰ, σύντας θωρῶ τὴ νιότη· Πρόσχαρη καὶ ὁμορφὴ μαζί· πὼ νάηταν καὶ ἄλλη ἀκόμη). Ὅμως τὰ νιάτα τ' ἀκριβὰ λίγον καιρὸ βαστοῦνε Σὺν δειρο· καὶ τᾶσκημα καὶ πολυπικραμένα Γεράματα μονοστιγμὲς ψηλοκρεμιοῦν· αἰ πάνω Στὴν κεφαλὴ διατίμαστα καὶ μισερὰ συνάμα, Πὼ ἀγνώριστο τὸν ἀθρῶπο τὸν κάνουν καὶ χαλοῦνε, Σὺν ἀπλωθοῦν τριγύρω τους, τὰ μάτια καὶ τὰ φρένα.

(Ἀπόσπ. 6)

Ἄμποτες δίχως ἀρρωστίας καὶ πικραμένες ἔγνοιες Σηταχρονίτη νὰ μὲ βρῆ ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου.

Η. Π. ΒΟΥΤΣΙΕΡΙΑΝΣ